

Міністерство освіти і науки України

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 7

Рівне – 2016

Міністерство освіти і науки України

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 7

Засновано у 2013 році

Рівне – 2016

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State University of the Humanities**

**PSYCHOLOGY:
REALITY AND PERSPECTIVES**

Compilation of scientific papers

Issue 7

Founded in 2013

Rivne – 2016

ISSN 2518-7503
УДК 159.9+316.6
П 86

Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 7 / упоряд.: Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова; ред. кол. : Р. В. Павелків, В. І. Безлюдна, Н. В. Корчакова. – Рівне : РДГУ, 2016. – 249 с.

**Збірник наукових праць «Психологія: реальність і перспективи»
включено до Переліку наукових фахових видань України з психології
(на підставі Рішення Атестаційної колегії МОН України від 29 вересня 2016 р.
та Наказу Міністерства освіти і науки України від 07.10.2016 р., № 1222)**

Свідectво про державну реєстрацію: Серія КВ № 18713-7513 Р

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем психології. Оpubліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Заступник головного редактора:

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Відповідальний секретар:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ РАДИ:

Максименко Сергій Дмитрович – академік-секретар відділення психології, вікової фізіології дефектології НАПН України, дійсний член НАПН України, директор Інституту психології імені Г. С. Костюка.

Левовицький Тадеуш – доктор гуманістичних наук, професор відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти, ректор Вищої педагогічної школи, м. Варшава (Республіка Польща).

Ягієло Ярослав – доктор хабілітований, професор Академії імені Яна Длугоша, м. Ченстохова (Республіка Польща).

Шугаєва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету.

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психолого-педагогічних дисциплін, ректор Національного університету «Острозька академія».

8. Психосоматика : Взаимосвязь психики и здоровья : хрестоматия / сост. К.В Сельченко. М.: АСТ; Харвест, 2001, 640 с.

References

1. Golovins'kyj I.Z. Pedagogichna psychologija: Navch.posibnyk dlja vyshhoi' shkoly / I.Z. Golovins'kyj. – K.: Akonit, 2003. – 287 s.
2. Vizgin A.V., Pantilejev S.R. Projav osobystisnyh osoblyvostej u samoopysah cholovikiv i zhynok // A.V. Vizgin, S.R. Pantilejev // Pytannja psychologii'. – 2001. – №1 – S.91-100
1. Zabroc'kyj M.M. Osnovy vikovoi' psychologii'. Navchal'nyj posibnyk. / M.M. Zabroc'kyj. – Ternopil': Navchal'na knyga – Bogdan, 2009. – 112 s.
2. Louen A. Psihologija tela: bioenergeticheskij analiz tela / A. Louen. – M.: Institut Obshhegumanytarnih Issledovanij, 2010. – 230 s.
3. Moljako R.V. Obraz fizychnogo Ja: stanovlennja ta deformacii' u pacijentiv z kosmetychnymy vadamy: avtoref. dys. kand. psyhol. nauk: 19.00.04 «Medychna psychologija» / R.V. Moljako. – K., 2006. – 20 s.
4. Morgun V.F., Titov I.G. Osnovy psychologichnoi' diagnostyky. Navchal'nyj posibnyk dlja studentiv vyshhyh navchal'nyh zakladiv / V.F. Morgun, I.G. Titov. – K.: Vydavnychyj Dim «Slovo», 2009. – 464 s.
5. Panok V. Osnovy praktychnoi' psychologii' / V. Panok, N. Chepeleva, T. Tytarenko. – K.: Lybid', 2001. – 534 s.
6. Psihosomatika : Vzaimosvjaz' psihiki i zdorovja : hrestomatija / sost. K.V Sel'chenok. M.: AST; Harvest, 2001, 640 s.

Резюме. Исследование проблемы образа физического Я в существующем в настоящее время стандарте успешной личности приобретает особую научную и практическую актуальность. Период юности и ранней взрослости – это время перехода к полноправному статусу взрослых. Положительная оценка своего внешнего вида в сознании человека и в умах других может существенно повлиять на позитивность его Я концепции в целом. С другой стороны, негативная оценка значительно влияет на снижение самоуважения. Именно юношеский возраст является благоприятным для формирования и положительных и отрицательных самоустановок как устойчивого элемента жизненной перспективы. Образ тела всегда включает оценочное отношение к нему, совпадает с оценкой его физического Я. Установлено, что студенты с высоким уровнем формирования образа физического Я имеют низкие показатели «препятствий» в установлении эмоциональных контактов, а низкий уровень сформированности телесного образа опрошенных провоцирует проблемы в установке контактов на эмоциональном уровне.

Ключевые слова: образа физического Я, Я концепция, самоустановка, установление эмоциональных контактов, самоотношение.

Summary. The problem researching the image of the physical self in the currently existing standards of the successful personality has a particular scientific and practical relevance. The period of adolescence and early adulthood is a time of transition to full adulthood. Positive assessment of an external form of the body in the person's mind and in the minds of others can significantly affect the positivity of self-concept as a whole. Conversely, negative assessment carries a substantial underestimation of total self-esteem. It is an adolescence that is favorable for the formation of both positive and negative self-esteem as a vital element of sustainable perspective. The image of the body always assumes a value related to it, accordingly to its physical self. It is found that students with high levels of physical self-image formation have the low "barriers" establishing emotional contact and the low level of formation of body image provokes difficulties in establishing relationships on an emotional basis. Also, students with low self-esteem are characterized by blurred life-sense orientation and are neutral or dissatisfied with some parts of their body. It was established that the formation of the physical self-image in adolescence affects a number of factors, such as social environment, self-esteem, an area of interest, especially life-sense orientation, ability to establish emotional contact and the presence of "barriers" in finding a common language with the environment.

Key words: vital prospect of the person, physical self-image, life-sense orientation, self-esteem, establish emotional contact, self-concept.

УДК 159.923 – 055.2

Д.О. САВЕНКО

СТРУКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСВІДОМОСТІ МАТЕРІ

З урахуванням сучасних наукових досліджень психології особистості материнство вивчається в аспекті задоволеності жінкою своєю материнською роллю, особистісною ідентифікацією. Самоідентичність жінки в період раннього віку дитини тісно пов'язана з її роллю матері і здатністю власного самовираження.

Ключові слова: материнство, самопізнання, самоставлення, саморегуляція.

Постановка проблеми. В даний час в Україні відбувається трансформація традиційних стереотипів репродуктивної поведінки, змінюються патерни сімейних відносин. Створення сім'ї відкладається на більш пізній вік, зменшується кількість дітей в сім'ї, дилема «дитина або кар'єра» все частіше вирішується жінкою на

користь кар'єри. Коли жінка стає матір'ю, якість взаємодії з дитиною і особливості виховання багато в чому залежать від усвідомлення і прийняття ролі матері. Народження первістка, як правило, пов'язане з чималими труднощами. Це обумовлено двома основними моментами: по-перше, молоді матері, доглядаючи за дитиною, відчувають невпевненість і беспорядність; по-друге, вони виявляють деяку нерішучість, приймаючи на себе нові обов'язки і сприймаючи зміни, пов'язані з виконанням ролі матері. Від того, яким чином феномен материнства знайде відображення у самосвідомості жінки, багато в чому залежить прийняття або відчуження ролі матері. Все це змушує звертати пильну увагу на проблему материнства.

Багато вчених неодноразово підкреслювали важливість таких досліджень. Так, Б. Берні в передмові до книги «Різні лики материнства» пише: «Якщо ми хочемо зрозуміти дитячий розвиток, і переконані, що ранні роки важливі в житті дитини, тоді, ймовірно, важливо досліджувати наші уявлення про матір. Якщо ми хочемо зрозуміти розвиток людини, тоді материнство, звичайно, - важлива область досліджень» [4, с.116].

У зарубіжній психологічній літературі багато уваги приділяється біологічним основам материнства, а також умовам і факторам індивідуального розвитку його у жінки.

Вивчення материнства як психологічного феномена почалося у вітчизняній психології порівняно нещодавно, хоча дитячо-батьківські відносини завжди представляли собою актуальну проблему для вітчизняної психології розвитку (А.Я. Варга, Г.Т. Хоментаскас, Є.Г. Ейдемільер, Овчарова Р.В. та ін.). До проблеми материнства звертаються багато вчених: В.І. Брутман, В.С. Мухіна, Г.Г. Філіппова, В.А. Раміх, М.С. Радіонова, О.Р. Ворошина і багато ін. З'являються дослідження, присвячені вивченню материнства як самостійного феномена: материнство розглядалося як умова для розвитку дитини і як сукупність особистісних якостей жінки. В даний час значного розвитку отримують концепції, які розглядають материнство як особливу стадію ідентифікації, адаптації, розвитку самосвідомості жінки. Робляться спроби створення фундаментальної психологічної теорії материнства (Г.Г. Філіппова).

Проте відчувається деякий дефіцит теоретичних знань і практичних методів роботи з матерями. Виходячи з цього, виникають протиріччя: між усвідомленням у суспільстві необхідності психологічного супроводу материнства – з одного боку, і відсутністю комплексних заходів підтримки інституту материнства на стадії взаємодії матері і дитини з іншого; між потребою у вивченні материнства як особливої стадії розвитку самосвідомості жінки, з одного боку, і відсутністю достатньої інформації про структурну організацію і змістовної наповненості компонентів самосвідомості матері, з іншого.

Проблема дослідження полягає у виділенні і дослідженні взаємозалежності і змістовної наповненості структурних компонентів самосвідомості матері.

Мета статті. Теоретично проаналізувати структурну організацію самосвідомості матері.

Результати теоретичного дослідження. В культурно-історичній теорії доведено, що структура особистості людини змінюється в процесі онтогенезу. Тим часом є дані, які дозволяють припустити, що зміни структури відбуваються в середині вікових етапів, визначаючи індивідуальний стиль і відбиваючи специфіку життєвого шляху кожної людини [3].

О.Г. Спіркін вважає, що основа самосвідомості в тому, що вона орієнтована на осмислення людиною своїх вчинків, почуттів, думок, мотивів поведінки, інтересів, свого становища в суспільстві. Самосвідомість – знання людини про саму себе. Завдяки самосвідомості людина сприймає себе як індивідуальну реальність, відокремлену від природи та інших людей. Вона стає існуючою не тільки для інших, але й для себе. Самосвідомість пов'язана зі здатністю подивитись на себе «з боку» [2].

Подібний погляд на природу самосвідомості притаманний І.І. Чесноковій. Її внесок у дослідження проблеми самосвідомості полягає в розкритті структурних елементів. І.І. Чеснокова вважає, що самосвідомість це спільність трьох сторін: пізнавальної (самопізнання), емоційно-ціннісної (самоставлення) і дієво-вольової чи регулятивної (саморегуляція). На її думку, з точки зору психологічного аналізу, самосвідомість – це складний психічний процес, суть якого полягає у сприйнятті особистістю багатьох «образів» самого себе в різних ситуаціях діяльності й поведінки, у всіх формах взаємодії з іншими людьми та в поєднанні цих образів у єдине цілісне утворення – в уявлення, а потім у поняття свого власного «Я» як суб'єкта, що відрізняється від інших суб'єктів. У результаті розгорнутих актів самосвідомості, яка стає все більш складною, в міру збільшення кількості образів, що інтегруються в уявлення і поняття про самого себе, формується все більш бездоганний, глибокий і адекватний образ власного «Я» [2].

Під самосвідомістю матері О.М. Рибакіна розуміє складний психічний процес, сутність якого складається в пізнанні та відображенні матір'ю образу «Я», емоційно-ціннісному ставленні до цього образу Я, емоційно-ціннісному ставленні до цього образу і регуляції на цій основі поведінки [4, с.117].

Н.М. Васягіна розробила структуру самосвідомості матері, в основу якої було покладено теорію розроблену І.І. Чесноковою (в яку було включено самореалізацію, самовідношення та самопізнання). Самореалізація включає саморегуляцію. Самовідношення має два підрівні: свідомий та несвідомий. Кожен з цих рівнів впливає на ставлення до виховної діяльності, до материнства, до дитини, до ролі матері, що в результаті формує самоприйняття, яке виливається в емоційно-ціннісне ставлення до себе як до матері. Самопізнання через образ «я-інші» формує саморозуміння «я-я», що в результаті складає узагальнений образ «я-мама» [1, с.15].

О.М. Рибакіна описує детально кожен підструктуру [4, с.118]. Зміст самопізнання включає уявлення жінки про себе як про матір, про якість виконання материнських функцій, способи взаємодії з дитиною, про домінуючий емоційний фон взаємодії, який інтегрується в узагальнений образ Я.

Самоставлення представляє собою специфічний вид емоційних переживань, в яких відображається відношення матері до того, що вона дізнається, розуміє відкриває про себе. Відношення матері до себе формується під впливом двох протилежних тенденцій: порівняння фактичних досягнень і рівня домагань, з одного боку, і прийняття чи неприйняття себе – з іншого, а також залежить від рівня адаптованості до ситуації [4, с. 120].

Самореалізація представлена стилями, способами, емоційним супроводом процесу взаємодії з дитиною, типом дитячо-батьківських стосунків [4, с. 121].

В дослідженні О.М. Рыбакової наведено факти аналізу кореляцій між самопізнанням та самовідношенням, які свідчать про взаємозв'язок даних структурних компонентів самосвідомості матері. Автор узагальнюючи результати аналізу кореляцій між самовідношенням і самореалізацією, звертає увагу на високу конфліктність в даній сфері. Розходження між рівнем домагань і фактичними досягненнями, несамостійність і залежність жінки, відчуття самопожертви в ролі матері тісно пов'язані з негативною самооцінкою, з внутрішньоособистісними конфліктами і актуалізацією механізмів психологічного захисту. При побудові відносин з оточуючими особливе значення набуває відчуття цінності власної особистості, уявлення про здатність викликати у інших людей повагу і симпатію, а також рівень вимог, які жінка ставить до себе [4, с.119]. При формуванні самооцінки матері найбільше значимими виступають такі поведінкові характеристики, як піклування про сім'ю і дитину.

О.Г. Спіркін, на відміну від попередніх науковців, виділяє в структурі самосвідомості лише два основні компоненти: когнітивний та оцінний. При цьому оцінний компонент реалізується через таке особистісне утворення, як самооцінка. Він вважає, що самосвідомість – це не тільки пізнання себе, але й певне ставлення до себе і своїх якостей та станів, фізичних і духовних сил, тобто самооцінка. Суспільна думка відіграє значну роль у формуванні самосвідомості й самооцінки. Людина починає ставитись правильно до самої себе після того, як вона навчиться правильно ставитись до інших людей і прислуховуватись до того, як вони оцінюють її саму [2].

В. Кайгер, у свою чергу, виділяє дві групи елементів, з яких складається самосвідомість: елементарні когнітивно-оцінні структури та амбівалентні або мультівалентні за оцінками елементи. Він також стверджує, що структура самосвідомості має переважно підсвідоме існування, бо чітке й повне усвідомлення власної особистості й переживань, психічних процесів і дій вимагається від людини тільки в певних проблемних ситуаціях.

На наш погляд, цікавою є класифікація компонентів самосвідомості, запропонована І.С. Коном. Вона відрізняється від інших за критерієм диференціації структурних елементів самосвідомості. Він виділяє в структурі самосвідомості чотири компоненти: усвідомлення своєї тотожності, усвідомлення власного «Я», усвідомлення своїх психічних властивостей і певну систему соціально-моральних самооцінок. Така кількість структурних компонентів категорії «самосвідомість», які умовно виділяються, не є остаточною [2].

Умовний поділ феномену самосвідомості на різну кількість структурних компонентів не змінює сутність, зміст, функції самосвідомості, а навпаки – дозволяє науковцям більш диференційовано підходити до вивчення даного явища.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проаналізувавши проблему структури самосвідомості в різних теоріях, було визначено, що структурні елементи, виділені І.І. Чесноковою найповніше розкривають самосвідомість матері.

Отже, самосвідомість це спільність трьох сторін: пізнавальної (самопізнання), емоційно-ціннісної (самоставлення) і дієво-вольової чи регулятивної (саморегуляція). Самосвідомість – це складний психічний процес, суть якого полягає у сприйнятті особистістю багатьох «образів» самого себе в різних ситуаціях діяльності й поведінки, у всіх формах взаємодії з іншими людьми та в поєднанні цих образів у єдине цілісне утворення – в уявлення, а потім у поняття свого власного «Я» як суб'єкта, що відрізняється від інших суб'єктів. Особистість жінки в період раннього онтогенезу дитини, тобто у віці до трьох років тісно пов'язана з особистістю дитини, що зумовлено і біологічними і психологічними факторами. Проте під кінець цього періоду, коли особистість дитини стає самостійнішою, формується самосвідомість дитини, особистість жінки теж за логікою повинна змінюватись відповідно до ситуації. Тому стає необхідним дослідити самоідентичність матері.

Список використаних джерел

1. Васягина Н.Н. Теоретико-методологические основания субъектного становления матери в социокультурном пространстве / Н.Н. Васягина // Мир науки культуры и образования. – 2010. – №4. – с.13-16.
2. Камінська О.В. Основні характеристики самоставлення як компоненту структури самосвідомості [електронний ресурс] /О.В. Камінська//Освіта регіону. Політологія, психологія, комунікації. – 2011. – №2. – Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/476>
3. Максименко С.Д. Загальна психологія [електронний ресурс] / С.Д. Максименко, В.О. Соловієнко. – Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2000. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/13560615/psihologiya/struktura_osobistosti.
4. Рыбакова Е.Н. Структурная организация самосознания матери./Е.Н. Рыбакова//Журнал практического психолога. – 2008. – №2. – с.116-122.

References

1. Vasjagina N.N. Teoretiko-metodologicheskie osnovanija sub'ektnogo stanovlenija materi v sociokul'turnom prostranstve / N.N. Vasjagina // Mir nauki kul'tury i obrazovanija. – 2010. – №4. – s.13-16.
2. Kamins'ka O.V. Osnovni harakterystyky samostavlennja jak komponentu struktury samosvidomosti [elektronnyj resurs] / O.V.Kamins'ka//Osvita regionu. Politologija, psyhologija, komunikacii'I. – 2011. – №2. – Rezhym dostupu: <http://social-science.com.ua/article/476>
3. Maksymenko S.D. Zagal'na psyhologija [elektronnyj resurs] / S.D. Maksymenko, V.O. Solovijenko. – Mizhregional'na Akademiya upravlinnja personalom (MAUP), 2000. – Rezhym dostupu: http://pidruchniki.com/13560615/psihologiya/struktura_osobistosti.
4. Rybakova E.N. Strukturnaja organizacija samosoznannja materi. / E.N. Rybakova // Zhurnal prakticheskogo psihologa. – 2008. – №2. – s.116-122.

Резюме. С учетом современных научных исследований психологии личности материнство изучается в аспекте удовлетворенности женщиной своей материнской ролью, личностной и идентификацией. Самоидентичность женщины в период раннего возраста ребенка тесно связана с ее ролью матери и способностью собственного самовыражения.

Ключевые слова: материнство, самосознание, самоотношение, саморегуляция.

Summary. In view of modern research psychology of personality motherhood is studied in terms of satisfaction wife parent role, personality and gender identity. Self-identity of women in the early age of the child is closely linked to its role of mother and the ability to own expression. Currently, Ukraine is the transformation of traditional stereotypes reproductive behavior, changing family patterns vidnosyn.Vid how the phenomenon of motherhood will be reflected in the consciousness of women depends largely on acceptance or exclusion as a mother. All this makes us pay attention to the problem of motherhood. After analyzing the structure of the problem of identity in different theories, it was determined that the structural elements highlighted I. Chesnokova fully reveal the identity of the mother. So consciousness is a community of three parties: cognitive (self-knowledge) emotional value (self-attitude) and action-willed or regulatory (self-regulation). Self-awareness - is a complex mental process, the essence of which lies in the perception of the personality of many "images" of himself in different situations, activities and conduct in all forms of interaction with other people and combined these images into a single holistic education - the idea and the concept his own "I" as the subject, which is different from other subjects. The identity of the woman in the early ontogenesis the child is under three years is closely related to the personality of the child, and is due to biological and psychological factors. But at the end of this period, when the child's personality becomes more independent, self-formed child, person women also logically should vary according to the situation. Therefore, it becomes necessary to investigate the self-identity of the mother.

Key words: motherhood, self-knowledge, self-attitude, self-regulation.

УДК 159.923:[2-582:130.123.4]

В.О. САВУЛЯК

РЕЛІГІЙНИЙ ДОСВІД ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ЇЇ ДУХОВНОСТІ

Для сучасної академічної психології видається важливим і необхідним вивчення духовної складової людини. У статті розглянуто ті організаційні та ціннісно-нормативні характеристики релігії як соціального інституту, що створюють умови для духовного розвитку особистості. Також проаналізовано результати дослідження особистісних змін внаслідок переживання релігійного досвіду adeptів біблійного неоеккульту – «Церкви Ісуса Христа Святих останніх днів» (мормонів).

Ключові слова: особистість, духовність, релігійність, неоеккульти, метод семантичного диференціалу.

Постановка проблеми. За останні кілька років відчувається особлива потреба в релігії та розумінні її психологічних аспектів. Разом з тим росте популярність практичної психології, центральною проблемою якої є надання допомоги людині в конкретних життєвих труднощах: як поліпшити стосунки з людьми, як пережити невдачі свої чи своїх близьких людей, як знайти сенс життя. Релігія не тільки дає відповіді на ці важливі життєві питання, але й прояснює найважливіші моральні проблеми, зберігаючи при внутрішній глибині достатню зовнішню простоту, своєрідну цілісність і впорядкованість.

Теоретичному аналізу такого психологічного феномену, як релігійність особистості, обґрунтуванню можливостей психотерапії та психологічного консультування на засадах християнства було приділено увагу багатьма європейськими вченими, серед яких: В. Абраменкова, О. Бондаренко, Б. Братусь, К. Граупнер, П. Грінвей, Л. Гридковець, Ф. Василюк, Ю. Зенько, В. Мей, П. Річардс, В. Розін, А. Пузирей, В. Слободчиков, В. Татенко, Д. Щедровицький, В. Юрченко та інші.

Для створення ефективного вітчизняного психотерапевтичного і педагогічного потенціалу обов'язково необхідно враховувати внутрішню ментальну релігійність народу. Тому так важливо розуміти витоки релігійності, з'ясувати питання про те, як основні положення тієї чи іншої релігії впливають на поведінку, світогляд і спілкування людей.

З М І С Т

Передмова	3
Павелків Р.В. Теоретичний аналіз концептуальних підходів дослідження проблеми рефлексії у філософській та психологічній науці.....	4
Андрушко Я.С., Мишаць О.І. Особливості взаємозв'язку екзистенційних потенцій особистості військовослужбовців на основі кореляційного аналізу.....	10
Артемova О.І. Розвиток вербальної креативності студентів-психологів в процесі професійної підготовки.....	13
Бабак К.В. Психологічна служба ВНЗ як засіб психологічного супроводу професійного розвитку студентів.....	18
Бабій М.Ф. Генезис невербальних проявів обману у неповнолітніх.....	22
Безлюдная В.И. Психологическая коррекция отклонений в системе межличностного взаимодействия детей дошкольного возраста.....	25
Безушко С.А. Психологічний аналіз уявлень про самореалізацію сучасної молодшої жінки: гендерний аспект.....	29
Білоус Р.М., Охріменко В.О. Психологічні особливості життєвої перспективи юнаків.....	33
Бойко-Бузиль Ю.Ю. До сутності категорії професійного становлення особистості.....	37
Большакова А.М. Об'єктивні та суб'єктивні показники особистісного потенціалу.....	40
Борисова А.О. Соціальні аксіоми у структурі картини світу студентів-іноземців.....	43
Бужинська С.М., Кондрацька Л.В. Вплив позитивного мислення на збереження психологічного здоров'я майбутніх педагогів.....	47
Главінська О.Д. Сучасні аспекти психології становлення особистісної суверенності.....	51
Демчук О.О. Автентичність як невід'ємна якість майбутнього психолога.....	55
Демянюк О.Б. Уявлення про сім'ю як компонент образу світу особистості.....	57
Дергач М.А. Співзалежні любовні стосунки в старшому юнацькому віці.....	60
Дмитріюк Н.С. Ефект батьківської депривації як негативний чинник психічного розвитку дітей раннього віку.....	65
Дуркалевич І.В. Специфіка віртуального спілкування у заробітчанинських сім'ях.....	69
Івашкевич Е.Е. Психологічні особливості здійснення фахівцем синхронного перекладу.....	74
Івашкевич Е.З. Аспекти соціального інтелекту педагога.....	77
Івашкевич І.В. Специфіка професійної діяльності юриста та структура його професійної компетентності.....	81
Іщук О.В. Імплементация ідей організаційної психології на сучасних підприємствах.....	85
Колупасєва Т.Є. Готовність майбутнього вчителя початкових класів до застосування сучасних педагогічних технологій як наукова проблема.....	90
Компанович М.С. Психосоматичний підхід у трактуванні серцево-судинних захворювань у підлітковому віці.....	93
Корчакова Н.В. Розвиток емпатійної моралі в українських підлітків.....	98
Коць М.О., Онопченко І.В. Психологічні особливості прояву інтернет-адикцій у студентському середовищі.....	105
Крижановська З.Ю., Сичак О.О. Самореалізація особистості після виходу на пенсію, як спосіб її самовиповнення.....	109
Крюкова Л.В. Особливості взаємозв'язку емоційної сфери та процесів адаптації у першокласників.....	112
Кулаков Р.С. Психологічні особливості становлення та розвитку професійних інтересів та професійної спрямованості старшокласників.....	116
Кулакова Л.М. Особливості розвитку самосвідомості молодшого школяра в умовах навчальної діяльності.....	120
Курачий С.В. Динаміка рівня психофізичної підготовленості студентів.....	124
Лосик Г.В. Информационные технологии и их влияние на психологическое здоровье человека в онтогенезе.....	127
Луцик Г.О. Загальні підходи до розуміння девіантної поведінки підлітків в контексті підготовки майбутніх психологів у ВНЗ.....	133
Лящ О.П. Юнацький вік як фактор розвитку емоційного інтелекту.....	137
Маланьїна Т.М. Співвідношення когнітивного інсайту та Я-відмежування.....	141
Маліновська Н.В. Навчально-мовленнєва діяльність старших дошкільників: мотиваційний компонент.....	145
Mykhalchuk N.O., Ivashkevych E.E. Psycholinguistic characteristics of visual narrative discourse.....	149
Нестерук-Володимирець О.В. Результати психодіагностичного дослідження мотиваційного та творчого компонентів внутрішньо-особистісного шару комунікативної культури старшокласника.....	152
Новік Л.О. Мотиваційні аспекти формування позитивного професійного іміджу у студентів-психологів.....	156
Осипчук О.П. Особливості розуміння молодшими школярами моральних категорій у навчально-виховному процесі.....	159
Перепелиця О.В. Формування індивідуального стилю педагогічної діяльності освітян.....	164
Піонтковська Д.В. Розвиток національних цінностей особистості як умова становлення національної ідентичності студентської молоді.....	168
Помилуйко В.Ю. Розвиток ключових компетентностей особистості у різних стадіях дорослості.....	172
Рибак В.А. Особливості процесу соціально психологічної адаптації першокурсників з особливими потребами.....	176

Романюк В.Л., Пилипака Ю.І. Реактивність та психічне здоров'я особистості.....	180
Рудь Г.В. Особливості саморефлексії тілесного потенціалу у юнацькому віці	185
Савенко Д.О. Структурна організація самосвідомості матері.....	190
Савуляк В.О. Релігійний досвід особистості як чинник розвитку її духовності.....	193
Северин А.В. Перцептивные действия подростков и способы их коррекции на основе восстановления звеньев модели перцептивного действия с предметом вариативной формы	197
Співак Д.В. Психологічний аналіз досліджень розвитку професійного образу «Я» у майбутніх фахівців допомагаючих професій.....	204
Співак Л.М. Вікова динаміка національної саморефлексії юнацтва за показником «рідна мова»	208
Ставицька О.Г. Прояви булінгу в сучасній школі.....	211
Ставицький Г.А. Роль іноземної мови за професійним спрямуванням у фаховій підготовці студентів.....	214
Хомич І.С. Моральні уявлення молодших школярів.....	218
Хупавцева Н.О. Вплив стресу на організм людини та шляхи його подолання	222
Шестопал І.А. Особливості особистісного розвитку жінок зрілого віку у руслі професійної самореалізації.....	225
Шпак М.М. Теоретико-методичні аспекти розвитку емоційного інтелекту молодших школярів у процесі соціально-психологічного тренінгу.....	229
Шпак С.Г. Особливості виникнення стресу у дітей молодшого шкільного віку.....	234
Яцюк Н.О. Проблема моральної рефлексії у сучасній психології	238
Відомості про авторів	243

Наукове видання

ПСИХОЛОГІЯ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник наукових праць

Випуск 7

Упорядники:

проф. Павелків Р. В., проф. Корчакова Н. В.

Науково-бібліографічне редагування:

наукова бібліотека РДГУ

П-86 **Психологія: реальність і перспективи:** зб. наук. пр. Вип. 7 / упоряд.: Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова ; ред. кол. : Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова, В. І. Безлюдна. – Рівне : РДГУ, 2016. – 249 с.

УДК 159.9+316.6